

Broj: 01-544/21
Podgorica, 26. april 2022. godine
MB

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, na osnovu čl. 41 st. 1 Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Sl.list CG", br. 42/11, 32/14 i 21/17) i čl. 40 Pravila o radu Zaštitnika/ce ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Sl.list CG", br. 53/14), sproveo je ispitni postupak po pritužbi XX, koga zastupa XX, advokat iz Ulcinja, na rad Privrednog suda Crne Gore i utvrdio činjenično stanje na način koji slijedi.

I UVOD

1. Postupak pred Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda odnosi se na dugo trajanje postupka odlučivanja po predlogu za određivanje privremene mjere u predmetu poslovne oznake, P.br.282/20. Predlog za određivanje privremene mjere podnijet je sudu dana 24. aprila 2020. godine, ali sud još uvijek donio odluku - rješenje po predmetnom predlogu.

II ČINJENICE/OKOLNOSTI SLUČAJA

2. Činjenice utvrđene na osnovu navoda podnosioca pritužbe, izjašnjenja Privrednog suda Crne Gore, te cjelokupne dokumentacije koja egzistira u spisima predmeta, mogu se sublimirati na sledeći način.

3. Pred Privrednim sudom Crne Gore, po tužbi XX, iz Norveške, sa boravištem u Ulcinju - Donji Štoj, protiv XX, radi poništaja Ugovora o kupoprodaji montažnih objekata i kompletnog plažnog mobilijara na kupalištu „Paradise beach“, Ov.br.7275/2019 od 21. novembra 2019. godine, ovjerenog kod XX, ovlašćenog notara iz Ulcinja, vodi se parnični postupak u predmetu tog suda poslovne oznake, P.br. 282/20.

4. Tužilac je tužbu sudu podnio dana 24. aprila 2020. godine.

5. Tužilac je tužbom istovremeno podnio i predlog za određivanje privremene mjere prema tuženom, zabranom preduzimanja radnji u ime pravnog lica DOO "Paradise beach" koje se odnose na upravljanje i raspolaganjem kupalištem "Paradise beach" kao i privremenim objektima, plažnim mobilijarom, plažnom infrastrukturom, pokretnom imovinom i ostalim pratećim sadržajima ovog kupališta, kao i zabranom preduzimanja radnji stvaranja obaveza, zaduživanja i prenosa udjela u ime pravnog lica DOO "Paradise beach", kao radnji koje mogu nanijeti štetu tužiocu. Ovo sve radi sprječavanja nastupanja opasnosti od mogućeg nastupanja štete po tužioca.

6. Odlukom Sudskog savjeta Crne Gore br. 01-5373/21 od 3. avgusta 2021. godine, sudiji koja je postupala u predmetnoj pravnoj stvari, prestala je sudijska funkcija.

7. Tokom trajanja postupka, do prestanka sudijske funkcije postupajuće sudije, sud nije odlučio o predlogu tužioca za određivanjem privremene mjere.
8. Zbog prestanka sudijske funkcije, predmeti ranije postupajuće sudije dodijeljeni su u rad drugim sudijama i spisi predmeta P.br.282/20 sada je zadužila nova sudija.
9. Posljednje ročište u ovom predmetu bilo je zakazano za dan 14. septembar 2021. godine i odloženo je zbog odlaska postupajuće sudije u penziju.
10. Od 14. septembra 2021. godine sud nije preduzimao radnje u postupku, kako po predlogu za određivanje privremene mjere, tako ni u samom postupku niti je zakazivao, niti održavao ročišta glavne rasprave.
11. Tužilac se dana 15. decembra 2021. godine obratio predsjedniku Privrednog suda Crne Gore, urgencijom za postupanje u predmetu poslovne oznake, P.br.282/20, zahtijevajući da sud zakaže ročište glavne rasprave i istovremeno donese odluku o privremenoj mjeri.
12. Dana 20. januara 2022. godine tužilac se obratio sudu zahtjevom za odlučivanje po predlogu za određivanje privremene mjere i zatražio da sud u najkraćem mogućem roku donese odluku po predlogu za određivanje privremene mjere
13. Predsjednik suda je dana 4. februara 2022. godine obavijestio tužioca da je sudiji koja je ranija postupala u predmetu dana 3. avgusta 2021. godine, prestala funkcija, zbog sticanja uslova za odlazak u penziju i da je sa spisima predmeta zadužena nova sudija. U prilogu akta tužiocu je dostavljeno izjašnjenje postupajuće sudije.
14. U izjašnjenju postupajuće sudije navodi se da je sa predmetom zadužena nakon što je prethodnoj sudiji koja je postupala u predmetu prestala funkcija, da se radi o izuzetno složenom predmetu i da se ne može izjasniti kada će predmet biti završen. Posebno je istakla da parnično odjeljenje ovog suda sada radi bez četvoro sudija, od kojih su troje razriješeni zbog odlaska u penziju, a jedna sudija je na bolovanju. Preostale sudije imaju znatno povećan obim posla, s tim što su predmeti u parničnom odjeljenju ovog suda najsloženiji predmeti u parničnoj materiji. Najzad, istakla je da postoji nešto što se zove psihička i fizička izdržljivost svakog čovjeka, pa i sudije.
15. Dana 13. aprila 2022. godine, tužilac se obratio postupajućoj sudiji, zahtijevajući da zakaže ročište glavne rasprave u ovom predmetu i da donese odluku po predlogu za određivanje privremene mjere.
16. Iz spisa predmeta proizilazi da je predmetni postupak još uvijek u toku, da sud nije donio odluku po predlogu tužioca za određivanjem privremene mjere, kao ni da ročište glavne rasprave nije zakazano.

III RELEVANTNI DOMAĆI I MEĐUNARODNI PROPISI

1. Zakon o izvršenju i obezbjeđenju ("*Službeni list Crne Gore*", br. 036/11 od 27.07.2011, 028/14 od 04.07.2014, 020/15 od 24.04.2015, 022/17 od 03.04.2017, 076/17 od 17.11.2017, 025/19 od 30.04.2019)

Član 6

Postupak izvršenja i postupak obezbjeđenja su hitni.

Predmeti se uzimaju u rad redom kako su primljeni, osim ako priroda potraživanja ili posebne okolnosti zahtijevaju da se postupi drukčije.

Član 14

U postupku izvršenja i postupku obezbjeđenja shodno se primjenjuju odredbe zakona kojim se uređuje parnični postupak, ako ovim ili drugim zakonom nije drukčije propisano.

Član 278 stav 2

Ako je parnični ili drugi postupak pokrenut, za odlučivanje o predlogu za obezbjeđenje privremenom mjerom nadležan je sud pred kojim je postupak pokrenut.

2. Zakon o parničnom postupku („*Službeni list Republike Crne Gore*“, br. 022/04 od 02.04.2004, 028/05 od 05.05.2005, 076/06 od 12.12.2006, *Službeni list Crne Gore*“, br. 073/10 od 10.12.2010, 047/15 od 18.08.2015, 048/15 od 21.08.2015, 051/17 od 03.08.2017, 075/17 od 09.11.2017)

Član 11 stav 1

Sud je dužan da nastoji da se postupak sprovede bez odugovlačenja, u razumnom roku, sa što manje troškova i da onemogući svaku zloupotrebu prava koja strankama pripadaju u postupku.

Član 295

Na pripremnom ročištu sud će rješenjem odrediti: dan i čas održavanja glavne rasprave, pitanja o kojima će se raspravljati, dokaze koji će se izvesti i lica koja će biti pozvana na glavnu raspravu.

Glavna rasprava će se, po pravilu, održati najkasnije u roku od 60 dana od dana održavanja pripremnog ročišta.

Sud može odrediti da se glavna rasprava održi odmah nakon pripremnog ročišta.

Ako sud procijeni da će glavna rasprava trajati duže od jednog dana, ročište će biti zakazano za onoliko dana uzastopno koliko je neophodno da se rasprava održi u kontinuitetu.

3. Zakon o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku (“*Službeni list Crne Gore*” br.11/07)

Ovim Zakonom se predviđa, u određenim okolnostima, mogućnost da se dug postupak ubrza putem kontrolnog zahtjeva, te mogućnost da se tužiocima dosudi naknada štete po tužbi za pravično zadovoljenje.

Član 33 stav 3 predviđa, između ostalog, da se tužba za pravično zadovoljenje podnosi Vrhovnom sudu najkasnije šest mjeseci nakon datuma prijema pravosnažne odluke donesene u spornom postupku.

Ovaj Zakon stupio je na snagu 21. decembra 2007. godine.

4. Zakon o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore („*Službeni list CG*“ br.42/11 i 32/14)

Član 2 stav 1

Zaštitnik/ca samostalno i nezavisno, na načelima pravde i pravičnosti, preduzima mjere za zaštitu ljudskih prava i sloboda, kad su povrijeđena aktom, radnjom ili nepostupanjem državnih organa, organa državne uprave, organa lokalne samouprave i lokalne uprave, javnih službi i drugih nosilaca javnih ovlašćenja (u daljem tekstu: organi), kao i mjere za sprječavanje mučenja i drugih oblika nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja i kažnjavanja i mjere za zaštitu od diskriminacije.

Član 17

Zaštitnik/ca je ovlašćen/a da postupa po pritužbama koje se odnose na rad sudova u slučaju odugovlačenja postupka, zloupotrebe procesnih ovlašćenja ili neizvršavanja sudskih odluka.

Član 20 stav 1

Zaštitnik/ca u vršenju svoje funkcije djeluje na način što ukazuje, upozorava, kritikuje, predlaže li preporučuje.

Član 22 stav 1

Zaštitnik/ca nije ovlašćen/a da mijenja, ukida ili poništava akte organa.

Član 41

Nakon završetka ispitivanja povrede ljudskih prava i sloboda Zaštitnik/ca daje mišljenje o tome da li je, na koji način i u kojoj mjeri došlo do povrede ljudskih prava i sloboda.

Kad Zaštitnik/ca utvrdi da je došlo do povrede ljudskih prava i sloboda, mišljenje sadrži i preporuku o tome šta treba

preduzeti da bi se povreda otklonila, kao i rok za njeno otklanjanje

IV PRAVO

a) Navodna povreda prava na pravično suđenje u razumnom roku iz člana 32 Ustava Crne Gore i člana 6 stav 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

17. Podnosilac pritužbe žali se na dugo trajanje postupka po predlogu za određivanje privremne mjere u predmetu Privrednog suda Crne Gore poslovne oznake, P.br.282/20, Implicira povredu člana 32 Ustava Crne Gore i analogno tome, člana 6 stava 1 Konvencije.

18. Privredni sud Crne Gore je u svojim navodima ukazao na okolnosti i probleme suda u pogledu organizacije rada suda, zbog nedostatka potrebnog broja sudija, te s tim u vezi opterećenost postojećeg broja sudija velikim brojem predmeta, posebno u odjeljenju za privredne sporove. Sud se izjasnio da je Odlukom Sudskog savjeta Crne Gore br. 01-5373/21 od 3. avgusta 2021. godine sudiji koja je postupala u predmetu P.br.282/20 prestala sudijska funkcija. Zbog prestanka sudijske funkcije, predmeti ranije postupajuće sudije dodijeljeni su u rad novoj sudiji. Nova sudija nije donijela odluku po predlogu za određivanje privremene mjere u predmetnom postupku, niti nije preduzela niti jednu parničnu radnju, jer se radi o izuzetno složenom predmetu. Sud je posebno istakao da je u periodu od juna do avgusta 2021. godine, za petoro sudija ovog suda utvrđen prestanak sudijske funkcije, te da su spisi predmeta ovih sudija dodijeljeni u rad drugim sudijama, a kako nije izvršen još uvijek izbor novih sudija na upražnjena mjesta, to je u konkretnom došlo do opterećenja na svim referatima, a posebno u odjeljenju za privredne sporove.

19. Relevantni dio Ustava Crne Gore i analogno tome, EKLJP glasi kako slijedi:

Ustav Crne Gore („*Sl.list Crne Gore*“ br. 1/2007)

Član 32

„Svako ima pravo na pravično i javno suđenje u razumnom roku pred nezavisnim, nepristrasnim i zakonom ustanovljenim sudom“.

Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda

Relevantni dio čl.6 st.1 glasi kako slijedi:

"Svako, tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama ili o krivičnoj optužbi protiv njega, ima pravo na pravično i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, obrazovanom na osnovu zakona“.

a) Opšti principi – relevantna načela

20. Svaki pravni poredak utemeljen na načelima pravne države i vladavine prava teži što efikasnijem sistemu zaštite građanskih i ljudskih prava. Odlučivanje u razumnom roku u interesu je osobe koja zahtijeva da organ odluči o njenim pravima ili obavezama, ali i pravne sigurnosti, kao načela na kojem se temelji pravni poredak zbog čega bi ono trebalo postati imperativ u svakoj državi koja teži ostvarivanju vladavine prava.

21. Svrha zahtjeva za razumnim rokom iz člana 6 stava 1 Evropske konvencije je pružanje garancije da će pojedinačan slučaj pred nadležnim organom biti okončan unutar razumnog roka, što znači da će vrijeme neizvjesnosti i nesigurnosti za stranku u postupku biti svedeno na prihvatljivu mjeru.¹

¹ Van Dijk Pieter; Van hoof, fried, Theory and Practice of the European Convention on human Rights, Antwerpen-Oxford, 2006, str. 511- 651.

Pravni promet zahtijeva efikasno i brzo okončanje sporova, zbog čega nadležni organi moraju postupati u skladu sa načelom efikasnosti. Efikasna pravda od izuzetne je pravne i pravno političke važnosti. Ona doprinosi stvaranju osjećaja pravne sigurnosti.²

22. Zaštitnik ukazuje da se o tome da li je dužina nekog postupka razumna u smislu člana 6 stav 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i sloboda, mora cijeliti u svjetlu okolnosti konkretnog predmeta i uzevši u obzir kriterijume koji su predviđeni u sudskoj praksi Evropskog suda za ljudska prava i slobode, a naročito složenost predmeta, ponašanje strana i relevantnih organa vlasti i značaj predmeta spora za podnosioca predstavke.³

23. Sud ponavlja kako bi čl. 6 st. 1 Konvencije bio primjenljiv u svom „građanskom vidu“ mora postojati spor („contestation“ u francuskom tekstu) o „građanskom pravu“ za koje se može reći ili barem argumentirano tvrditi da ga domaće pravo priznaje, nezavisno o tome je li zaštićeno i Konvencijom.⁴

24. Kao što je ranije naznačeno, čl. 6 Konvencije primjenjuje se u svom građanskom „vidu“ samo na postupke u kojim se odlučuje o građanskim pravima ili obavezama. Međutim, ne odlučuje se svakom privremnom mjerom o takvim pravima i obavezama pa će primjenjivost člana zavisiti od toga jesu li ispunjeni određeni uslovi.

Kao prvo, pravo o kojemu se radi i u glavnom postupku i u postupku za određivanje privremene mjere zabrane treba biti "građansko" u samostalnom smislu tog pojma koji mu daje član 6. Konvencije.⁵

Kao drugo, priroda privremene mjere, njen predmet i svrha kao i njeni učinci na pravo o kojemu je riječ trebaju biti podvrgnuti kontroli. Član 6. Konvencije će biti primjenljiv uvijek kad se može smatrati da se privremenom mjerom djelotvorno odlučuje o građanskom pravu ili obavezi o kojima se radi, ne dovodeći u pitanje dužinu vremena koje je ta mjera na snazi (Micallef protiv Malte, br. 17056/06, 15. oktobar 2009. godine, st. 83-85).

25. Cijeneći da se u okolnostima konkretnog slučaja suština prava koje je u pitanju odlučuje u glavnom-parničnom postupku⁶, koji (glavni postupak) za predmet spora ima ocjenu osnovanosti zahtjeva tužioca za raskid ugovora i predstavlja „građansko" u samostalnom smislu tog pojma, to slijedi da je član 6 st.1 Konvencije primjenljiv na predmetni postupak, pa će se osnov povrede prava iz pritužbe ispitivati u činjenicama i okolnostima slučaja predmetnog parničnog postupka.

b) Primjena navedenih principa na konkretni predmet

26. Vraćajući se na konkretan predmet, Zaštitnik konstatuje da je sporni postupak-postupak po tužbi za poništaj ugovora i određivanje privremene mjere, u predmetu poslovne oznake, P.br.282/20 započet dana 24. aprila 2020. godine, da je posljednje ročište bilo zakazano za dan 14. septembar 2021. godine, nakon toga nije zakazivao ročište glavne rasprave, a tokom cijelog postupka nije odlučio o predlogu za određivanje privremene mjere tužioca, postavljenog u predmetnoj tužbi.

² Ups. Radolović, Aldo, Zaštita prava na suđenje u razumnom roku-realna mogućnost (pre)skupa avantura ili utopija? Hrvatska pravna revija, april, 2008. str. 7.

³ Vidi između ostalog, *Mikulić protiv Hrvatske*, br. 53176/99, st. 38, ECHR 2002-I.

⁴ Predmet *Micallef protiv Malte*, br.17056/06, 15. oktobar 2009. godine, st. 74.

⁵ Vidi, *inter alia*, predmete *Stran Greek Refineries and Stratis Andreadis protiv Grčke*, 9. decembar 1994. godine, st. 39., Series A br. 301-B; *König protiv Njemačke*, 28. jun 1978. godine, st. 89.-90., Series A br. 27.

⁶ Član 278 stav 2 Zakona o izvršenju i obezbjeđenju

27. Zaštitnik podsjeća da je sud je dužan da nastoji da se postupak sprovede bez odugovlačenja, u razumnom roku⁷, te da sam Zakon o parničnom postupku propisuje jasne rokove u kojem se ima zakazati i održati ročište glavne rasprave.

28. Stim u vezi Zaštitnik konstatuje, da je ranije postupajućoj sudiji prestala funkcija dana 3. avgusta 2021. godine, te da do dana prestanka funkcije, dakle 1 godinu i 4 mjeseca nije donijeta odluka po predmetnoj privremenoj mjeri.

29. Nadalje, Zaštitnik konstatuje, da nakon dodjele u rad novoj sudiji ročišta nijesu zakazivana, pa konstatuje da, nakon toga, u predmetnom postupku, sud 8 mjeseci nije preduzimao mjere i radnje u postupku, nije zakazivao ročište glavne rasprave, niti donosio odluku po predlogu za određivanje privremene mjere tužioca u ovom predmetu.

30. Stoga, Zaštitnik zaključuje da sud ni nakon više od 2 godine predmetni parnični postupak nije okončao, niti je odlučio o predlogu tužioca za određivanjem privremene mjere u predmetnoj parnici, pa ocjenjuje da je u potpunosti izostalo postupanje suda u skladu sa zakonom propisanom obavezom blagovremenog postupanja.

31. Zaštitnik konstatuje i da podnosilac pritužbe nije koristio pravna sredstva za ubrzanje postupka shodno Zakonu o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku, ali je u više navarata podnosio urgencije sudu sa zahtjevom da sud donese odluku po predmetnoj privremenoj mjeri i zakaže ročište glavne rasprave.

32. Stoga, uzimajući u obzir kriterijume predviđene u jurisprudenciji ESLJP i domaćem pravu, te naprijed utvrđene okolnosti ovog predmeta, a posebno složenost predmeta u činjeničnom i pravnom smislu, ponašanje podnosioca pravnog sredstva, ponašanje suda, te interes i značaj predmeta spora za podnosioc pritužbe⁸, Zaštitnik smatra da cjelokupna dužina spornog postupka nije takva da ispunjava uslov razumnog roka. Iako se prema dobro ustanovljenoj praksi ESLJP razuman rok računa prema pravilu 3+2+1 na tri nivoa nadležnosti, Zaštitnik nalazi da specifične okolnosti ovog postupka upućuju da isti nerazumno dugo traje, posebno što osim nesporne uočene neaktivnosti suda, tokom ovog perioda nije odlučeno o privremenoj mjeri a odlučivanje o istoj bi u izvjesnoj mjeri otklonilo neizvjesnost položaja podnosioca pritužbe, bilo da se usvoji ili odbije tražena privremena mjera. Ovo iz razloga što je predlog za određivanje privremene mjere pravno sredstvo koje tražiocu sam zakon stavlja na raspolaganje i garantuje da njegovom upotrebom može pokušati da djelotvorno zaštiti svoja prava pod izvjesnim okolnostima u određenom trenutku. Neodlučivanjem o podnijetoj privremenoj mjeri, njeno ulaganje čini se iluzorno i teoretsko, a sam zakonodavac je izričito propisao hitnost u odlučivanju povodom predloga za izdavanje privremene mjere i samim tim obavezu odlučivanja i nije ostavio na diskrecionu ocjenu postupajućem sudiji da li će i kada će odlučiti o tako podnijetom predlogu.

33. Zaštitnik je posebno imao u vidu i navode suda kojima se ukazuje na nedostatak potrebnog broja sudija u odjeljenju za privredne sporove zbog odlaska u penziju petoro sudija, što je uslovalo povećani priliv nezavršenih predmeta, koji su potom dodjeljivani u rad postojećem broju sudija. Međutim, imajući u vidu prednje utvrđeno činjenično stanje, okolnost apsolutnog nepostupanja od strane ranije postupajuće sudije i to u periodu od 1 godine i 4 mjeseca, te nakon toga okolnost apsolutnog nepostupanja suda, u trajanju od 8 mjeseci, te neodlučivanje o podnijetom predlogu za određivanje privremene mjere, Zaštitnik je ove navode suda cijenio neosnovanim.

⁷ Član 11 stav 1 ZPP-a.

⁸ *Novovic protiv Crne Gore*, br. 13210, od 23.10.2012. godine, st. 49.

34. Uostalom i ESLJP je interpretirajući garanciju prava na suđenje u razumnom roku iz člana 6 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda naveo da ta garancija "naglašava važnost donošenja sudskih odluka bez odlaganja, kako se ne bi ugrozila djelotvornost i kredibilitet tih odluka."⁹ Kašnjenja za koja su organi za primjenu Konvencije smatrali da se mogu pripisati državi, obuhvatali su u građanskopravnim predmetima, između ostalog, kašnjenja u vođenju rasprave.¹⁰

35. Evropski sud za ljudska prava je u više predmeta ukazao da je odgovornost na domaćim sudovima da urade sve da se izbjegne nepotrebno kašnjenje u potupanju¹¹, te da su Visoke strane ugovornice, po članu 1 Konvencije dužne da organizuju svoje pravne sisteme tako da obezbijede poštovanje člana 6. Po pravilu pozivanje na finansijske ili praktične poteškoće ne može opravdati neispunjenje tih zahtjeva (v. Salesi v. Italy).

36. Stoga, Zaštitnik smatra da trajanje konkretnog sudskog postupka, imajući u vidu velike periode neaktivnosti i neodlučivanje o privremenoj mjeri i pored više urgencija, ukazuje na neažurnost u postupanju, a zahtjev suđenja u razumnom roku ne dozvoljava pasivnost, već traži proaktivan pristup u rukovođenju postupkom.

37. Stoga, cijeneći okolnost postupanja suda u predmetnom postupku, Zaštitnik na osnovu člana 41 stav 1 Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda dalje sljedeće

MIŠLJENJE

Nepostupanjem Privrednog suda Crne Gore, u predmetu poslovne oznake P.br.282/20, podnosiocu pritužbe povrijeđeno je pravo na suđenje u razumnom roku garantovano članom 32 Ustava Crne Gore i članom 6 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Shodno prednjem, a na osnovu čl.41 st.2 Zakona o zaštitniku ljudskih prava i sloboda, Zaštitnik daje sledeću

PREPORUKU

Privrednom sudu Crne Gore

- Da bez daljeg odlaganja u predmetu P.br.282/20 u daljem toku postupka preduzme mjere i radnje za zakazivanje i održavanje ročišta glavne rasprave i donese odluku po predlogu tužioca za određivanjem privremene mjere od 24.04.2020.godine

* * *

38. Nadalje, članom 33 Zakona o zaštitniku/ci propisano je da zaštitnik/ca može, u postupku ispitivanja pritužbe, uputiti podnosioca/podnositeljku da iskoristi druga pravna sredstva za otklanjanje povrede na koju ukazuje, ukoliko smatra da se povreda može otkloniti samo tim sredstvima ili bi otklanjanje povrede bilo efikasnije.

39. Stoga, Zaštitnik posebno **upućuje** podnosioca pritužbe, da je kontrolni zahtjev (za ubrzanje postupka), postao djelotvoran od 04. septembra 2013. godine (vidjeti *Vukelić protiv Crne Gore*, br. 58258/09, stav 85, 4. jun 2013. godine), tužba za pravično zadovoljenje od 18. oktobra 2016. godine (vidjeti *Vučeljić protiv Crne Gore* (odl.) br. 59129/15, stav 30, 18. oktobar 2016. godine), a

⁹ Predmet H protiv Francuske, 1989. god.

¹⁰ Predmet Zimmerman i Steiner protiv Švajcarske, 1983.godine.

¹¹ Predmet Vernilo protiv France, 20.februar 1991, st. 38.

ustavna žalba od 20. marta 2015.godine (vidjeti *Siništaj i drugi protiv Crne Gore*, br. 1451/10 i 2 dr., stav 123, 24. novembar 2015. godine i *Vučeljić protiv Crne Gore* (odl.), gore citirana, stav 31), te, ukoliko budu smatrale da sudovi predmetni postupak u budućem postupanju nepotrebno odugovlače, imaju mogućnost uložiti navedena pravna sredstva u skladu sa Zakonom o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku, i/ili iznova podnijeti pritužbu Zaštitniku ljudskih prava i sloboda.

**ZAMJENICA ZAŠTITNIKA
LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA**
Snežana Armenko

Dostaviti:

- Podnosiocu pritužbe
- Privrednom sudu Crne Gore
- a/a.